

РОСІЙСЬКА ПОСТМОДЕРНІСТСЬКА ПРОЗА В СЛОВ'ЯНСЬКОМУ КОНТЕКСТІ*

Автор цієї праці написала концептуальне дослідження: компаративістський аналіз постмодерністських явищ та віянь у російській літературі на тлі західно- та східнослов'янського культурного ареалу. Спираючись на фундаментальні праці про постмодернізм у цілому та про російський зокрема, Н. Бедзір вказує на той факт, що постмодернізм як особливе культурне явище потребує нетра-

диційного теоретичного осмислення. Вона робить висновок, що «постмодерністська парадигма у су-перечливому поєднанні впливів не претендує на системність та структурованість, парадигма сповнена протиріч, які визначаються, передовсім, соціально-історичною та аксіологічною відмінністю постмодернізму та модернізму: назва «постмодернізм» не має атрибутивності, поняття базується на принциповій неузгодженості складових, явище має не тільки синхронний, але й реверсивний характер, таким чином, претендує на власну синхронію та діахронію» (с. 8).

Автор монографії Н. Бедзір прагне поєднати дослідження зі слов'янського постмодернізму з вивченням слов'янських літератур. Те, що на нашу думку, є справжнім внеском у вивчення ро-

* Бедзір Н.П. Русская постмодернистская проза в восточно-и западнославянском контексте: Монография / Н.П. Бедзір. – Ужгород: Видавництво Олександри Гаркуші, 2007. 471 с. Рецензію вперше надруковано російською мовою в журналі «Новая русистика» / Nova rusistika: Международный журнал современной филологической и ареальной русистики чешской ассоциации славистов (Брно), 2008, №1. – С. 81 – 83. Переклад із рос. Бедзір Н.П.

сійського постмодернізму на загальному слов'янському тлі це вивчення своєрідної форми східнослов'янського постмодернізму та його типології, тобто, точок перетину російського, українського та білоруського постмодернізму, і найсуттєвіше, проекція інших напрямів або їхніх трансформацій в постмодерністському руслі.

Монографію відкриває розділ, присвячений основним концепціям російського постмодернізму у взаємопов'язаності з більш широким контекстом сусідніх та генетично близьких літератур. Автор вказує на специфіку російського постмодернізму у зіставленні з іншими слов'янськими літературами згаданого ареалу, демонструючи цю специфіку у поєднанні з закономірностями внутрішнього розвитку окремих національних літератур. Як спеціаліст із жанрових досліджень, я особливо ціню саме генологічний аспект даної праці та ту увагу, з якою автор вивчає своєрідні прошарки літератури, у тому числі жіночу прозу, тобто у ширшому розумінні сферу *gender studies*, прозу техногенного катастрофізму тощо.

Особливо цінні думки зосереджено в розділах, які ілюструють проекцію бароко в постмодернізмі, що є своєрідним продовженням відомих досліджень І. Смирнова в 70–90-ті роки ХХ ст. Потяг та імпульси до подальшого вивчення даної проблематики викликає аналіз необарокової поетики в російській постмодерністській прозі, а саме глибинних причин та витоків цього явища. Тут хотілось би зауважити: хоча бароко в західнослов'янських літературах є порівняно сильним, в новий час у формі необароко воно навряд чи є домінуючою, радше прихованою, неявною течією незважаючи на дослідження, що шукають його присутність навіть у сучасних пісенних текстах; у східних слов'ян бароко не дивлячись на його роль в російській літературі завдяки посередництву західної РАватор приділяє порівняно велику увагу вивченню постмодерністського міфологізування, але вона не згадує про особливу тенденцію, яку ми в іншій публікації називаємо жанрами або прозою/романом *віртуальної автентичності та екзистенційної невпевненості* (див. наші статті: *Žánru virtuální autenticity a existenciálního znejistění: domov a svět*. In: Libor Pavera a kol. *Žánrové metamorfózy v středoevropském kontextu*, sv. III, Opava 2006, 213–236; *Trivialita a hledání virtuální autenticity jako nového dialogu*. In: *Dialog kultur IV. Sborník příspěvků z mezinárodní vědecké konference pořádáné ve spolupráci se Slavistickou společností*

Franka Wollmana při FF MU v Brně a Českou asociaci rusistů. Hradec Králové 23–24. I. 2007. *Uspořádání Oldřich Richterek. Ofitis, Ústí nad Orlicí 2007*, s.21–27).

Ставлення автора до російського постмодернізму та постмодернізму взагалі позитивне, але разом і критичне. Окрім теоретичних положень та історико-літературного підходу, присутня також оцінка, критичне ставлення до досягнень постмодернізму. Наприклад, дослідниця виявляє певну імітаційність східнослов'янської версії щодо постмодерністських моделей західних літератур. На мій погляд, здається слабко виявленою «оригінальність» східнослов'янського, насамперед російського постмодернізму (що виглядає у випадку з постмодернізмом особливо смішно, тому що пара оригінальність/постмодернізм часто сприймається як певним чином оксиморон). Справа в тому, що особливо в Росії постмодерністські явища мали в силу традиції та суспільних умов зручні вихідні художні позиції, це дало їм можливість політично дистанціюватись та всебічно охопити хаотичну парадоксальну тогочасну реальність.

Я не впевнений, що автор змогла звернути увагу на всі показові моменти, тобто авторів та твори західнослов'янських літератур, або ж змогла врахувати такі транзитивні явища як, наприклад, квазіпостмодернізм Міхала Вівега; (про це також див. у наших публікаціях: *Lekce tvůrčího psaní a kvázipostmodernistická poetika Michala Viewegha. Stil 4, Beograd 2005*, s.303–314; *Quasipostmodernistyczny świat Michala Viewegha*. In: *Literatury słowiańskie po roku 1989. Nowe zjawiska, tendencje, perspektywy. Tom 1. Transformacja. Pod redakcją Haliny Janaszek-Ivaničkovej. ELIPSA, Warszawa, 2005*, s. 81–88. *Postmodernism and Quasipostmodernism (Michal Viewegh)*. *Neohelicon. Acta Comparationis Literarum Universarum. Académiai Kiadó, Springer, 2006*, tomus XXXIII, fasciculus 2, December, s. 37–44).

Попри всі недоліки, автор виявляє хороше знання спеціальної літератури предмету на кількох мовах явище, яке на теренах літературознавчої славістики зараз рідко зустрічається. Уміння давати зіставний жанровий, поетологічний, ареальний аналіз є, безсумнівно, найбільш позитивною рисою книги, яка стала серйозним внеском у вивчення найновішого етапу розвитку слов'янських літератур у цілому та російської зокрема з точки зору їхньої історії та теорії.

Іво Поспішил,

доктор філологічних наук, професор
Університету ім. Т.Г. Масарика
м. Брно (Чехія)